

Diarienummer: DO 2026/4344

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: s.hc@regeringskansliet.se

Yttrande över delbetänkandet En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35)

Diskrimineringsombudsmannen (DO) avstår på befintligt underlag från att ta ställning till förslaget att införa en åldersgräns för barns tillgång till sociala medier. I avvaktan på utredningens slutbetänkande lämnar DO följande synpunkter på delbetänkandet.

Sammanfattning

Den föreslagna regleringen har det berättigade syftet att skydda barns hälsa, säkerhet och trygghet men innebär samtidigt inskränkningar i barns fri- och rättigheter, däribland barns yttrandefrihet och informationsfrihet. En åldersgräns innebär att det ställs upp hinder i fråga om barns lika rättigheter och möjligheter i samhället. Samtidigt skulle en åldersgräns kunna motverka barns utsatthet för diskriminering på sociala medier. I betänkandet saknas dock en analys utifrån ett likabehandlingsperspektiv. Det finns skäl att ifrågasätta om den föreslagna regleringen kommer att få avsedd effekt och än så länge är det oklart hur de tekniska metoderna för ålderskontroll kommer att fungera.

Mot denna bakgrund kan DO, utifrån det befintliga underlaget, inte ta ställning till om den föreslagna regleringen uppfyller kraven på proportionalitet i förhållande till de eftersträvade syftena.

Allmänna utgångspunkter

Särbehandling av människor som baseras på ett ålderskriterium innebär som utgångspunkt diskriminering som inte är förenlig med likabehandlingsprincipen. Det förekommer dock godtagbara undantag från likabehandlingsprincipen i vissa lagar, men sådana åldersgränser har då kunnat motiveras med hänsyn till syftet att skydda unga och motverka skada på ungas hälsa och utveckling. Sociala medier är en självklar del av många barns liv och vardag och fyller en viktig funktion som forum för

organisering, diskussion, information och identifikation. Den föreslagna åldersgränsen kan därför innebära hinder för barns lika rättigheter och möjligheter i samhället. Av betänkandet framgår dessutom att sociala medier är särskilt viktiga för barn med sårbarhetsfaktorer. De grupper som i första hand tas upp i betänkandet är barn med olika typer av funktionsnedsättningar och barn som är hbtqi-personer. Dessa är många gånger barn som riskerar att utsättas för olika former av diskriminering. En åldersgräns riskerar därför enligt DO:s bedömning att drabba barn med sårbarhetsfaktorer hårdare än andra barn på ett sätt som gör att deras utsatthet förstärks.

DO delar samtidigt utredningens oro över de risker som barns utsätts för genom sin användning av sociala medier (se kap. 4.3.3–4.3.7 och utredningens överväganden i kap. 10.2.1). Den föreslagna regleringen har det berättigade syftet att skydda barns hälsa, säkerhet och trygghet. Flera av de risker som identifierats innebär utsatthet för sådana handlingar som skulle kunna utgöra diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567), till exempel trakasserier och sexuella trakasserier. Den föreslagna regleringen skulle därför kunna innebära att barns utsatthet för dessa former av diskriminering i digitala miljöer minskar. Av betänkandet framgår dessutom att barn som har särskilda sårbarhetsfaktorer riskerar att bli extra utsatta genom sin användning av sociala medier. Förslaget skulle därför också kunna medföra positiva effekter i fråga om att främja barns lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund.

Kap. 12.1 Övervägande skäl talar för en åldersgräns

Det är givetvis angeläget att det vidtas åtgärder för att komma till rätta med de risker som sociala medier kan innebära för barn. Utredningen anför goda skäl för bedömningen att övervägande skäl talar för att införa en åldersgräns för sociala medier. Enligt DO:s mening är det dock svårt att på befintligt underlag ta ställning till utredningens bedömning. DO konstaterar att det finns principiella skäl mot en reglering som inskränker barns fri- och rättigheter, i stället för att lägga ansvaret på leverantörer av sociala medier att anpassa sina tjänster till barn. Det talar för att i stället vidta åtgärder som är inriktade dels mot att göra sociala medier och övriga onlinemiljöer där barn befinner sig säkrare och anpassade till barn, dels mot att utrusta barn med de verktyg som de behöver för att kunna hantera sin användning av sociala medier så att den kan ske på ett riskfritt sätt. Sådana synpunkter har också förts fram av barn som lämnat åsikter under utredningens gång (se kap. 4.5).

DO konstaterar att de avvägningar som behöver göras för att ta ställning till om förslaget uppfyller de krav på nödvändighet och proportionalitet som ställs i aktuella rättighetsregelverk är komplexa. En svårighet vid DO:s bedömning av proportionaliteten av förslaget är de oklarheter som kvarstår kring de tekniska metoderna för ålderskontroll, åldersverifieringens påverkan på den personliga integriteten och frågan om digitalt utanförskap som utredningen avser att återkomma till i sin slutredovisning av uppdraget. Ytterligare en faktor som har betydelse för proportionalitetsbedömningen är om, och i så fall vilka, kompenserande åtgärder som vidtas (se kap. 12.2.1). Det finns därutöver också, utifrån de uppgifter som barn fört fram i utredningen, skäl att ifrågasätta om den föreslagna regleringen kommer att efterlevas och därmed få avsedd effekt.

DO avstår därför från att på befintligt underlag ta ställning till förslaget att införa en åldersgräns för barns tillgång till sociala medier.

Kap 12.2 Lagen bör utvärderas och negativa konsekvenser förebyggas

DO välkomnar utredningens förslag i dessa delar. Om förslaget genomförs kommer det krävas kompenserande åtgärder från samhällets sida för att en åldersgräns inte ska drabba grupper av barn med särskilda sårbarhetsfaktorer på ett sätt som förstärker deras utsatthet. Vid en utvärdering av lagens effekter är det viktigt att göra olika grupper av barn delaktiga och att analysen görs med utgångspunkt i barns tillgång till lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund.

Avslutande synpunkter

DO noterar att EU-kommissionen lämnat ett förslag om en enhetlig åldersgräns för barns tillgång till sociala medier. Det bör få betydelse för Sveriges möjligheter att införa nationell lagstiftning på området.

I betänkandet saknas redogörelser för vilka överväganden som legat till grund för utredningens bedömning att den föreslagna regleringen utformats med beaktande av såväl de principer om likabehandling och icke-diskriminering som följer av regeringsformen och folkrättsliga åtaganden, som av de grundläggande principer som följer av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (se kap. 11.7). DO efterlyser därför en tydlig analys av den föreslagna regleringen utifrån ett likabehandlingsperspektiv.

Det finns fler grupper av barn med sårbarhetsfaktorer än de som lyfts fram i betänkandet. Det handlar till exempel om barn som tillhör religiösa eller

nationella minoriteter och barn som rasifieras som icke-vita. Det är angeläget att även dessa gruppers erfarenheter, behov och åsikter när det gäller sociala medier hämtas in och analyseras i den fortsatta beredningen av ärendet.

DO instämmer i utredningens bedömning att en åldersgräns, om den införs, bör förenas med informationsinsatser kring vad regleringen innebär. Sådana informationsinsatser behöver riktas både direkt till barn och till vuxna runt omkring barn. DO vill betona vikten av att informationsinsatserna anpassas till barns och vuxnas olika förutsättningar och behov, bland annat utifrån funktionsnedsättning, ålder och språkkunskaper.

Om förslaget genomförs är det viktigt att civila samhällets organisationer ges tillräckliga resurser i god tid före ikraftträdandet för att kunna vara tillgängliga för barn genom sådana tjänster som inte träffas av åldersgränsen.

Slutligen anser DO att det är positivt att barnperspektivet har synliggjorts i betänkandet, till exempel genom att de åsikter som utredningen tagit del av från barn löpande redovisats och beaktats i betänkandet.

Beslut i detta ärende har fattats av diskrimineringsombudsman Lars Arrhenius efter föredragning av utredaren Andrea Zetterqvist. I den slutliga handläggningen har också tf. stabschefen Anna Eriksson, enhetscheferna Cecilia Narby och Karin Ahlstrand Oxhamre, sektionschefen Hanna Shev, tf. strategiska rådgivaren Olivia Novotny, experten Tarik Qureshi, utredaren Emma Wilén och kommunikاتören Carolina Åkerlind Guillén deltagit.

Lars Arrhenius